

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,,

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id. id.
Estranger	1'50 id. id.
Un número 10 céntims	

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.º

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 3.º

Diumenge 7 de Juny de 1896

Núm. 112

SECCIÓ GENERAL

ALS ADMIRADORS del Comte Tallafarro

Pochs dias fa que reunits en lo románich monastir de Santa María de Ripoll, honrávau la memoria del gran Comte de Besalú col·locant sas despullas dins hermosa urna alabastrina.

Vostres cors gosaren en la religiosa cerimonia presidida per lo Reverendíssim senyor Bisbe de Vich, lo Prelat de las grans restauracions, l' admirador de las glorias de la terra catalana. ¿No es aixís?

Donchs bé: entre vosaltres se trobava l' actual dueny dels que un dia foren palau y abadia dels comtes de Besalú, y ¿no véyau que al fer lo traslado de las veneradas cendras, son cor oprimit y á punt d' esclatar, portava á sos ulls llágrimas amargas? De segur que observáreu eix fet, pero sens saber explicarvos del tot lo fonament d' aquell dolor intens. Nosaltres creyém poder descórrer lo vel del misteri, pensant fer un bé.

Al contemplar las despullas d' En Tallafarro dintre un sepulcre que debía permaneixen en Ripoll, del Bisbat de Vich, lo indicat senyor recordá que la casa payral del comte pertany al Bisbat de Gerona y té sos fonaments en la antiga vila de Besalú.

Se l' hi presentaren á la seva imaginació los restos encara vivents del palau y de la abadia que foren ensempe dels Comtes; restos magnífichs tant baix lo punt de vista históric, com per lo concepte artístich y llavors lo cor del propietari dels en part enderrocats monuments s' entristí. ¡Oh! deya en mitj de l' angouxa que l' oprimia. No, no es aquí ahont deuriem deixar las cendres d' En Tallafarro, porque 'l Comte té un Palau, y aquest Palau té á prop una abadia, joya de inestimable valor, y baix las arcadas d' aquest temple, deurián descansar en pau fins que la veu del Cel los cridés: á millor vida, los comtes que n' eran sobirans...! ¡Quin será lo dia en que aquestas veneradas cendras podrán ser portadas allá ahont tenen lo lloch corresponent!.. Al arribar á n'aquesta consideració un altre recort juntat á un temor, despedassá 'l cor del amo actual dels monuments esmentats, recort y temor inseparables y que afortunadament hem descobert. Tal volta nostre descubriment, ferá que lo mal tinga cura...

La porció que dels dos anomenats monuments se conserva, reclama ab energia un esforç de tots los ayments de Catalunya. Es veritat qu'el dueny d'aquells ha fet lo possible pera evitar la destrucció de tanta preciositat; mes ab tot y sa bona voluntat no es ell prou per una restauració per altra part relativament fàcil. No es que li faltin gust y desitj de ferho, sino porque no arriban á tant los seus recursos.

Hi ha més encara, y ho havém de dir, esperant qu' ell no s' ofendrà. Tenim entés que 'l palau y la abadia dels antichs comtes de Besalú corren molt perill de passar á mans estranyas, que sols esperan lo moment de fer diners d' aquellas joyas... las quinas, en sos detalls principals no tardarian á enriquir museos que no son de llur casa. Hi ha qui no deixa ni en sol ni en sombra al aludit dueny y no perdona medi pera portarlo á una cessió que ocasionant la desaparició de las millors pessas, tal volta contribuiria al establiment allí d' alguna comunió anglicana. Sent, com son, las cosas aixís y corrent tant gran perill un tresor tant preuhat, ¿perqué los que donaren lo primer pas en honra del gran Comte, no donen lo segón, buscant lo medi de conservar pera Catalunya recorts de tanta estima, com lo palau y la abadia dels comtes de Besalú?

Estém en que 'l dueny feria cessió dels monuments, y fins creyem que 's conformaria á completar las obras de reparació indispensables pera posar en bon lloch aquellas ruinas, y que ab gust, un colp arregla-

gadas, las donaria á Catalunya representada per la vila de Besalú.

Lo tot consisteix en trobar la fórmula, en facilitar á dit dueny los medis d' arrancar del jou que li imposan los aludits aspirants á mercaderjar aquellas joyas y de completar la restauració comensada, que, com hem dit avans, es relativament fàcil. Una suscripció fins á completar la suma que fos menester, ab reintegro á plassos, ab módich interés, ab garantía de la finca mateixa y de quelcom més que podria oferir lo dueny y condició de legar los monuments á la vila de Besalú en la mentada representació, podria ser lo medi de salvar d' una pérdua, quasi segura, lo Palau y abadia del Comte de Besalú.

Nosaltres esperém que 'l dueny compregui nostre plan: una invitació seva als mes entusiastas catalanistas, sería sens dupte ben rebuda y donaria fruyt. Avant donchs. Per nostra part, hem comensat donant la veu d' alerta. ¿Será escoltada? Deu ho vulla, com nos ho esperém del moviment regionalista y del afany de sos directors en conservar lo que es verament de la Terra.

(Del Semanari de Bañolas)

FORMACIÓ DE LA NACIONALITAT CATALANA

Conferencia donada en lo «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca», lo die quinze de Maig.

Al crear Deu á l' home y á la dona, los digué: «Crexéu y multipliqueuvos y ompliu la terra». D' aquí l' unitat originaria de la especie humana, la Humanitat, y d' aquí també la seva dispersió per tota la terra.

Pera que 'l home pogués cumplir millor aquest manament, lo subjectá Deu á la ley de la sociabilitat y feu á la terra apte pera satisfacer les seves necessitats.

Aixis es com, á mesura que 'l home s' ha anat multiplicant, s' ha anat veient obligat á espargir-se per la terra y á allunyar-se del lloch de sa procedencia, afluxant-se poch á poch los llassos que ab aquest l' unían y estrenyentsen d' altres ab los que tenia més próxims; y aixis segle tras segle l' home ha anat omplint la terra, y aixis segle tras segle s' han anat formant agrupacions d' homes, obehint al precepte divi y á les lleys divinals que governan lo desenrotll de la humanitat sobre la terra.

Aquesta successiva elaboració d' agrupacions humanes, sortides les unes de les altres, possessionant-se de la terra, y allunyant-se sempre més y més de son origen, ha produhit entre elles diferencies considerables, tant majors com més apartades se troban en l' espay y en lo temps y quan més variades han sigut les influencias de tota mena á que han estat subjectes; diferencies qu'afectan á la part fisica com á la part moral dels homes que les forman.

Cada una d' aquestes agrupacions presenta caràcters propis pel quins se distingeix de totes les altres, constituint lo que comunament s' anomena un poble: caràcters comuns á tots los homes quin conjunt forma la agrupació, que al mateix temps que son causa de semblansa y d' unió entre ells, ho son de diferència y apartament respecte dels que forman part d' altres agrupacions.

Lo conjunt d' aquestos caràcters es lo que entenem per nacionalitat; ó sia, *Nacionalitat* es, en mon concepte, lo conjunt de condicions que donan á un poble fesomia propia y 'l fan inconfundible ab tots los altres pobles.

¿Quines son aquestes condicions?

No m' endinsaré en son estudi, ja que no es mon propòsit occuparme del *concepte de nacionalitat*; pero alguna cosa n' haig de dir que servexi de basa al tema d' aquesta conferencia, puig difícilment vos feriau càrrech de com s' ha format la nacionalitat catalana, los que ab bondat m' escolteu, si avans no 'ns posem d' acort sobre quins son los elements constitutius de tota nacionalitat, quines les condicions que donan á un poble fesomia propia.

En primer terme convé fer notar que de lo que porto dit se 'n desprén com á conseqüencia necessaria que tot poble, tota nacionalitat, constituheix una entitat natural quina existencia y formació es independent de la voluntat dels homes, y convé ferho notar principalment porque son molts los que confonen la Nacionalitat ab l' Estat. L' Estat es l' agrupació ó conjunt d' homes subjectes á un poder públich comú. La seva existencia, y molt sovint la seva formació, prové de la voluntat dels homes: no es, donchs, una entitat natural, sino una entitat accidental. Pero, com tota entitat ó

societat humana, sia natural ó no ho sia, té com á condició de la seva existencia la necessitat d' un poder públich, d' aquí que alguna vegada de fet, ja que no en lo terreno especulatiu, l' Estat y la Nacionalitat se poden confondre y axó succehirá quan l' entitat natural, Nacionalitat, constituheixi també la entitat accidental, Estat, ó sia, quan una matexa agrupació humana formi l' una y l' altre entitat.

Axó, que sería lo mes convenient y lo mes just, es no obstant lo menos freqüent y per regla general de fet son també diferents l' Estat y la Nacionalitat, trovant-se aquesta fraccionada formant diversos Estats ó formant part de diversos Estats, y aquell complement Nacionalitats diverses.

La tendència á la unitat entre les nacionalitats fraccionades en Estats diversos es lògica y racional, axí com la tendència á la separació es racional y lògica entre les diferents nacionalitats que forman part d' un sol Estat, y es lògica y racional porque té per objecte acomodar á les lleys naturals de la Humanitat lo que se'n aparta tant sols accidentalment, ó sia, per la mudable voluntat dels homes.

De tots modos resulta que essent la nacionalitat una entitat natural té com la familia condicions essencials d' existencia, condicions que li atribuhexen drets que no té facultat de desconexer l' Estat de que accidentalment forma part, ja que son anteriors y superiors á n' aquest. Perxó la organizació més justa y més perfecta dels Estats compostos de distintes nacionalitats es la organizació federativa; la que regoneix y respecta 'ls drets naturals de cada una de les nacionalitats que 'ls componen. Ab la organizació federativa se dona satisfacció á la tendència natural de les nacionalitats de governarse de conformitat á sos caràcters distintes y de mantenir los drets que 'ls hi corresponen y se logra per altre banda donar satisfacció á la ley de la sociabilitat, que exigeix entre 'ls pobles, entre les nacionalitats, relacions armòniques, com á membres que son tots d' una unitat superior, de la Humanitat.

No m' puch estendre en aquestes consideracions porque m' apartaria del punt objecte del meu estudi: ab lo exposat n' hi ha prou pera que 's veja la diferencia entre 'l conceptes d' Estat y de Nacionalitat y lo que interessa no confondre'ls. Y ara torném á les condicions propies de tota nacionalitat.

Desde luego 's comprendrá que deguent aquestes afectar al home especialment com á membre de una colectivitat, han de fer referencia á l' home en la seva vida de relació y, per consegüent, que sos factors principals han d' ésser la comunitat d' origen; la comunitat de l' instrument de relació per excelencia, lo llenguatge; la comunitat de sentiments morals, dret, costums; la comunitat de recorts, tradició, historia, y la comunitat d' agents materials psra satisfacer les seves necessitats fisiques, lo territori. Rassa, llenguatge, costums, dret, tradicions, historia y territori, tals son lo conjunt de semblansas que donan á un poble fesomia propia, que fan que sos membres se regoneguin com á fills d' un mateix terrer y sentin afeció y atracció l' un per l' altre sia 'l que vulga 'l lloch del mon ahont se trobin.

No totes aquestes condicions son igualment importants y no hi ha dupte que les de caràcter moral s' emportan la primacia, y que de totes les més externes, les més immediatament perceptibles, son lo llenguatge y lo territori.

Algú potser s' estranyará de que entre les condicions constitutives de nacionalitat no hi hagi posat la comunitat de religió: pero s' ha de tenir present que 'l sentiment religiós per la seva naturalesa es un sentiment de caràcter universal y no es ni pot ser propi ni exclusiu d' una agrupació determinada d' homes. La religió prescriu á l' home, sia qualsevulga la seva nacionalitat, sos debers ab Deu son Creador y es y deu ésser un llas d' unió y de semblansa, no solament entre 'ls membres d' una nacionalitat sino entre 'ls de totes les nacionalitats, entre la totalitat dels homes. Perxó, les religions exclusivament nacionals, com les de molts pobles antichs, podían ésser manifestacions particulars del esperit religiós de les respectives nacions, pero no eran verdaderas religions. La religió pera ésser tal ha de tenir caracter d' universalitat, ha d' ésser *catòlica*. Aixís avuy la religió Cristiana, que es la dels pobles civilisats, no es una religió nacional, sino una religió universal, catòlica.

Los antecedents apuntats fan innecessari probar la existencia de la *Nacionalitat Catalana*. Pesí á qui pesí, existeix encara una agrupació d' homes anomenats catalans; que viuen en un territori conegut per Catalunya; que parlan una llengua dita catalana; que obehixen en les seves relacions privades á una legislació propia, lo Dret catalá; que tenen uns matexos recorts, la Historia catalana, y que pensan, sentan y obran de consemblant manera, marca

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antiga y tan acreditada casa se dedica unicament al comer de XACOLATES, SUCRES, CAFÉS y THÉS.

Reb directament los llegítims sucres de la isla de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA y CARACOLILLO de CEYLAN; de a quí el gran consum qu' es fa d' aquets artícles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la calitat y puresa d' ell.

Recomana que per obtenir un bon café aromátich y fort se usin las barrexas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, aixís com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bulli puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nort de Xina y del Japó. Aquesta excelent beguda sols pot obtenirse en las clases ditas ORANGE (*Carte Rouge*) LIPTON, ORANY PECUO, MENLANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta clase es el més fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival á 4 lliures d' altres thés.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te ríal en lo m m n, perquè á més de sos efectes marevellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERON.

Grans rebaxes al engrós.
També s' troba de venda en dit establiment la

TINTURA ABISINIA INSTANTANEA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALÁ, de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impressió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Catalá» de Sabadell.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

Unió Catalanista

CELEBRADA EN MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ella s' hi pronunciaren y llegiren, y as bases definitivament aprobadas pera la Constitució regional catalana, se ven al preu de DOS PESETAS en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l' Argentaria, Gerona.

MEDICAMENTS ACREDITATS

RECOMENATS PER LA CIENCIA MÉDICA

Xarop d' Hipofosfít GIMBERNAT

Lo mellor dels tónichs reconstituyens coneguts, desperta la gana, cura l' anémia, clorosis (colors tristos), malalties medulars, histerisme, insomni; d' efectes sorprenents en las convalecencias: Ampolla 10 rals.

Vi restaurador GIMBERNAT

Probes repetides fetes per distingits facultatius han demostrat qu' era lo «Restaurador» per excelencia, pera combatre l' escrofulisme (tumors frets) raquitisme, caries dels ossos, linfatisme, tisis, debilitats hereditaries ó adquirides, vellesa prematura y totes les malalties quina causa sia la debilitat ó falta de nutrició.

Te un gust agradable, de manera que en comptes de repugnar al malalt, aquest lo pren ab gust. Ampolla 12 rals

Vi de nou de kola GIMBERNAT

Considerat com aliment poderós d' economia, regulador del cor, estimuland de las funcions digestives y despertador de tot organism empobrit: Preu 8 rals.

SE VEN AL ENGRÓS

Farmacia del autor Conde del Asalto, 14.—BARCELON
Al detall en totes les farmacies.

Gran Sastreria «La Ampurdanesa»

DE

Joseph Puig y Fábregas

SASTRE DE LA REAL CASA

Plassa del Oli.—GERONA.

Ultimas novetats.—Géneros de moda per senyoras y caballers.

Preus modichs.

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.
Especialitat pera l' que s' encarregui expressament.

IMPREMPTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

Ferreria Vella, 5

GERONA

Mercaders (Neu) 12

Impressió de tota clase d' obras, folletos, circulars, sobres, paper comercial, tarjetas, esquelas mortuorias, facturas y demés objectes referents al ram d' Imprempta Assortit de tots los documents y demés objectes pera la Guardia Civil.

Documents pera los Municipis y Jutjats municipals.

Encuadernació de tota clase de llibres per luxosos que sian.

Preus sumament baratos

500 fulls de paper comercial timbrat 5 ptes. | 4000 sobres comercials timbrats 5 ptes.

FERRERIA VELLA, 5---GERONA

BANCH VITALICI DE CATALUNYA
Companyia general de segurs sobre la vida establerta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capital suscrites fins al 31 Dezembre 1893 87.949.791'98 ptes
Actiu en idem. 15.337.928'87 »
Sinistres pagats fins á idem. 32.82.316'69 »
Reserves ó fondos de segur á idem. 4.178.075'62 »

Les principals classes de segur son:
Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Miuto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocorrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs 50 per 100 dels beneficts de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia
SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT
Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats pera la próxima temporada; los prens sumament económichs.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS

Especialidad en trajes pera col-legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

FONTBERNAT---Callista

—(Ulls de poll)—

S' ARREGLAN LOS PEUS Á DOMICILI
PROGRÉS, 23---Perruqueria.

LA PREVISION

Primera Companyia Espanyola dedicada exclusivament á SEGURS SOBRE LA VIDA AB PRIMA FIXA

Dormitori de Sant Francesch, 8, principal.—BARCELONA.

Agent á Gerona—BEATAS, 2

D. Narcís Boada y Guytó

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.
SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pesettes la pessa.

Cromos, motlures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració. Cort-Real núm. 7.-1.º

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona.	1	peseta	trimestre
Fora.	1'25	id.	id.
Estranger.	1'50	id.	id.

Un numero sol, 10 céntims